

איך הכול התחיל?

"מעשה גיל" הינו פרויקט ארוך טווח שהתחיל ב־2013, עם סיום לימודיי בתוכנית 'ההכשרה לאמנות בקהילה' במכללת שנקר. באותה תקופה חיפשתי דרך להרחיב את גבולות היצירה ולמצוא עוד דרכים שיאפשרו לי לפעול כרקדנית יוצרת. עניין אותי לעבוד עם אנשים שאינם רקדנים (none dancers), כדי ללמוד אילו צורות של ידע פיזי, רגשי והיסטורי מתקיים בנוף שלהם, כדרך חיים, ובהקשר לגוף ככלי אמנותי.

במסגרת הלימודים, התנסנו בעבודה עם אורחים ותיקים, ומתוך ההתנסות הבנתי שאני רוצה להמשיך להיפגש עם אוכלוסייה זו. דרך האינטראקציה איתם גיליתי עולם מלא שיש בו עומק רגשי ודחף גדול לביטוי עצמי, וכן המפגש חידד אצלי את ההבנה על מושג האמפתיה.

בתחילת הדרך של פרויקט מעשה גיל, חברתי למרכז 'כלים' בבת"ים, עמותת מטב, והעמותה לאמנות בקהילה, וביחד יצאנו לדרך משותפת. החלטה נוספת שלקחתי בתחילת הדרך הייתה לגבש קבוצת רקדנים יוצרים לשותפות אמנותית.

איך מתחילה העבודה עם הקשישים?

פרויקט "מעשה גיל" מחולק לפעילות, כאשר כל פעימה מתקיימת במשך זמן של כחמישה חודשים.

בתחילת כל פעימה אנחנו פוגשים לראשונה את האורחים הוותיקים במרכז היום, ולוקח זמן להכיר ולבנות אמון. הדבר היחיד שנתון מראש הוא שבסוף הפעימה אנחנו, הרקדנים והאורחים הוותיקים נעלה להופיע ביחד עם היצירה המשותפת. לאחר כמה מפגשים מתרחש החיבור. אנחנו צוללים יחד אל תוך הלא נודע, לתהליך היצירה. זה לא מובן מאליו שאנשים שאינם רקדנים במקצועם, בגילאי 80-100, "נו רקים" לתהליך יצירתי ומתמסרים. אחד הדברים שמרגשים אותי ביותר בפרויקט ובמפגש הבינ'דורי איתם הוא ההתמסרות והמחויבות ההדדית שנקרמת בינינו.

למה השם "מעשה גיל"?

"מעשה גיל" משלב משחק מילים הכולל משמעות כפולה והתאמה למעשיו בפועל. מתוך הסיפורים והחיים ניתן להבין את המעשה "האקט" המשותף שאנחנו מחברים לכדי יצירה, ויש את המעשייה (tale) המון מה לספר על החיים ועל הגיל. למילה גיל יש שתי משמעויות גיל – age וגיל – שמחה. חשוב לי לשים את חתך הגיל הזה במרכז, להסתכל ולחוות אותו. גם אם לעיתים התכנים בהופעה קשים, זה עטוף בחדווה והנאה של המעשה המשותף.

מה אופי המפגש עם האוכלוסייה?

זה תלוי מאוד איפה הפרויקט מתקיים. האוכלוסייה שונה ממקום למקום ובכל פעימה מתגבשת קבוצה אחרת. המפגש עם אורחים ותיקים במרכז היום בבת ים שונה מהמפגש עם אורחים ותיקים, במרכז היום בתל־אביב וכו'. למשל, במרכז היום לוסטיגר בבת ים הייתה לנו קבוצת נשים חזקה, וזה השפיע על התוכן האמנותי והתהליך כולו. תוך כדי התהליך הצלחנו לחוות באופן אישי ויחד אתן את סיפורי החיים, דרך תובנה שבחרו לחלוק, או בפשטות של תנועה מרגשת שיצאה מהן.

מהו מודל העבודה של פרויקט "מעשה גיל"?

המודל מתחיל מגיבוש רעיון מרכזי שסביבו נעבוד. מכאן אנחנו, הצוות, שבדרך כלל מורכב מארבע רקדניות יוצרות, נתחיל לתכנן את המפגשים דרך החלפת מידע ופרקטיקות עבודה שונות, שכל אחת מביאה מהניסיון המקצועי שלה. לאחר תקופת הכנה, נגיע למרכז היום של האורחים הוותיקים למפגשים חד שבועיים. בדרך כלל, המפגש השבועי יתחיל במעגל תנועה פיזי. בחלק הראשון של המפגש נבנה ריטואל תנועתי משותף. בחלק השני של כל מפגש נתחלק לקבוצות קטנות ואינטימיות ונתנסה בדרכי עבודה אמנותיות. לאחר מספר מפגשים, נכנס לתהליך היצירה עד להעמדת המופע. נושא היצירה מבוסס ונקבע בתחילת הפרויקט, עם זאת, הוא משתנה לפי העניין והצרכים שעולים מהשטח.

"מעשה גיל" – סמדר וייס בריאיון עם דליה חיימסקי

לדוגמה...

אם מישהו רוצה לשתף ברגש או סיפור אישי, ניתן לכך מקום באותו רגע, ולאחר מכן ננסה להמיר זאת לחומרים תנועתיים. היכולת להמיר סיפור או רגש לכדי תנועה נותן למשתתפים הרבה אומץ לחשוף את עצמם בדרכים שלא העזו. עבדנו, למשל, עם רעיון של ניצוח: הם מנצחים עלינו מתוך הכיסא, אם זה בתנועה או בטקסט, כמו מנצח בתזמורת, ואנחנו ממשיכים את התנועה במרחב כהארכה שלהם, אנחנו ממשיכים את הגוף שלהם ורוקדים אותו.

"כל הגופים עולים לבמה?"

ביום המופע יש תחושה שאנחנו להקה אחת גדולה שעולה לבמה. בשנה הראשונה לא ידענו האם הקשישים ירצו ויוכלו להופיע. אך עם הזמן גילינו שההופעות הן חלק מהותי וחשוב בפרויקט. במובן מסוים הקשישים נמצאים בשלב בחיים, שכביכול "סיימו" את תפקידם, החברה מדירה אותם לשוליים ודנה אותם לבדידות. לכן זו פלטפורמה חשובה שמאפשרת להם להנכיח את עצמם גם בגיל השלישי. במהלך העבודה תמיד עולה השאלה לאיזה מקום אפשר לדרוף מבחינה פיזית ומבחינה רגשית בגיל הזה ובכלל בתור מופיע. כל שנה אנחנו מעזים ללכת קצת יותר רחוק ומאתגרים את עצמנו ואת האורחים הוותיקים מבחינה אמנותית.

מהי החשיבות של המופע?

המופע הוא חלק ממודל העבודה והעלאתו נותנת משמעות ותוקף ממשי לפרויקט, זה מעשיר את כולם. עברנו היוצרות, הדבר מרחיב ומשכלל את 'ארגו הכלים' ואת דרכי היצירה וההופעה. עבור הקשישים המופע נותן אומץ ואמון מחדש בעצמם, גם מול משפחותיהם. פתאום הילדים והנכדים רואים אותם באור אחר, במובן שזה מחזיר להם פן של: "מי היו האנשים האלה", "איזה כיף לראות את ההורים באופן כזה". וכמובן שכולנו מרוויחים מבחינת החוויה האנושית.

איך את מגדירה את התפקיד שלך?

כיומית ורקדנית יוצרת. אני מובילה את הפרויקט בימבט על־ומשתתפת וחווה את הכול עם האנשים בשטח.

מהו המודל הכלכלי של הפרויקט?

המודל כרגע מבוסס על גיוס שותפויות שוות כסף ושוות ערך, בין רשויות מקומיות ושיתופי פעולה בין העמותות השונות. לעיתים יש תורמים של עסקים מקומיים. אנחנו פועלים ומקווים לרתום למיום את המשרד לשוויון חברתי, רשויות מקומיות נוספות וארגונים חברתיים העוסקים ברווחת אורחים ותיקים.

מה הדבר הבא?

בקרב אמורה להתחיל פעימה חמישית, בה ארצה להמשיך בפיתוח הידע וביסוס המיזם. כמו כן, הייתי שמחה להריץ את ההופעות של "מעשה גיל" בפני קהלים שונים.
עד כה היו ארבע פעימות של "מעשה גיל" שהניבו ארבעה מופעים שונים וחד פעמיים:

• ההופעה הראשונה נערכה ב־2015 כחלק מפסטיבל בת"ים הבינלאומי לתאטרון ואמנות רחוב יחד עם אורחים ותיקים ממרכז היום לוסטיגר בבת"ים.

• המופע השני *שבת* עלה ב־2016 במרכז כלים וכלל תערוכת צילום ומיצגי וידאו, שנעשו יחד עם אורחים ותיקים ממרכז היום לוסטיגר בבת"ים.

• המופע *מודל עבודה* – *מחול בקהילה* נעשה ב־2017, בשיתוף רקדני תיאטרון מחול עכשיו | גיליון מס' 34 | אוגוסט 2018 | 31

פרויקט מעשה גיל - מופע במרכז כלים 2015, רקדנים יוצרים (מימין לשמאל) אסתר בכר, איילה פרנקל, אלה אפט, רן בן דרוך, צילום: בועז שאול

Maasse gil project - Kelim Center 2015, creative dancers (left to right): Ran Ben Dror, Ella Apt, Ayala Frenkel, Esther Bachar, photography: Boaz Shaul

מחול ענבל ואורחים ותיקים ממרכז רב שירותים לאוכלוסייה הבוגרת בכפר שלם.
• המופע *אנחנו את שלנו עשינו* עלה במרכז כלים בינואר 2018 בשיתוף אורחים ותיקים ממרכז היום לוסטיגר בבת"ים והמוזיקאית רוני וגנר.

השותפים רקדנים יוצרים שחברו אליי מראשית הדרך להקמת הפרויקט במשך השנים: יולי קובבסניאן, שירה אביתר, לורה קירשנבאום, יערה נבטי, סתיו סטרוז, חנן אננדו מרס, רן בן־דרור, איילה פרנקל, ציון חזן אברהם, רוני וגנר. פעימה 3 נעשתה בשיתוף עם רקדני תיאטרון מחול ענבל, וכמובן בשיתוף האורחים הוותיקים המופלאים ששותפים אתנו בכל פרויקט.

ליווי פרויקט מטעם מרכז כלים: ענת דניאלי, טל גרבינסקי, תמר פלדמן בן חנן.

ליווי פרוייקט מטעם העמותה לאמנות בקהילה: עדי יקותיאל, גלית אילוז.

סמדר וייס, כיום כותבת על מחול ויוצרת עצמאית. עד לשנה האחרונה – 2018 לימדה בבית הספר למחול במכללת סמינר הקיבוצים בתל־אביב. בעבר שימשה יו"ר הארגון הבינלאומי "המחול והילד" DACI – סניף ישראל, והייתה מדריכה ארצית בצוות הפיקוח על המחול. בעשור האחרון, מצלמת ומציגה עבודות צילום בתערוכות. לאחרונה, מלמדת מחול לסטודנטים עם מגבלות שכליות התפתחותיות בתוכנית "ידע אור" במכללת אור יהודה.

דליה חיימסקי, רקדנית יוצרת, יזמית של פרויקט "מעשה גיל" – מחול בקהילה, מנהלת חזרות ומלמדת מחול עכשווי ואימפרוביזציה במסגרות שונות. בעלת תואר B.A. בהוראת מחול. סיימה את תוכנית ההכשרה לאמנות בקהילה במכללת שנקר. בימים אלו רכזת מחול במרכז הערבי יהודי ביפו, וסטודנטית לתואר M.A במסלול לאוריינות חזותית בחינוך ואמנות, מכללת סמינר הקיבוצים.